

УДК 342.3

Віталій Волинець,

кандидат політичних наук, доцент

ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОБОРОННОЇ ФУНКЦІЇ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ

У статті досліджується оборонна функція як одна з базисних у системі зовнішніх функцій сучасної держави. Автор аналізує специфіку реалізації цієї функції, досліджує гарантії міжнародної співпраці у військовій сфері, визначає перспективи розвитку системи правового регулювання в частині забезпечення ефективної реалізації оборонної функції і підтримання державного суверенітету.

Ключові слова: функції держави, державний суверенітет, оборонна функція, Конституція України, національне законодавство, міжнародна військова співпраця.

Дослідження процесів розвитку і функціонування сучасної держави становить один із пріоритетних напрямів юридичної науки. Справді, цілісне розуміння сутності того, чим є держава, неможливе без звернення до динаміки цього явища, коли її сутнісні характеристики визначають не лише через аналіз притаманних їй інститутів та властивостей, а й в процесі її функціонування. Все це робить правовий аналіз як системи функцій держави в цілому, так і її окремих функцій важливим завданням у галузі державно-правових досліджень [1]. Однією з базисних функцій держави, яка усталено належить до групи зовнішніх функцій, є оборонна функція. Про її роль у розвитку та діяльності держави писали ще античні мислителі, а у добу Нового часу (як приклад можна навести праці Дж. Локка) вона описувалась як одна з основних функцій, що дозволяє державі не тільки гарантувати свій суверенітет, а й взагалі існувати як певній незалежній та самостійній організації публічної влади. Утім, попри подібну тривалу історію досліджень оборонної функції, не можна не визнати того, що у сучасних умовах глобального світу, а також разом зі зміною характеру зовнішніх загроз, виник цілий ряд нових проблем як щодо реалізації цієї функції, так і щодо її правового забезпечення [2]. У зв'язку з чим науковий аналіз оборонної функції постає важливим у теоретичному і методологічному плані завданням сучасної теорії держави і права.

Водночас звернення до цієї проблематики має істотну наукову і практичну

актуальність, яка зумовлена наступними причинами. По-перше, у власне методологічному аспекті потребує уточнення усталена у класичній теорії держави і права класифікаційна модель поділу всіх функцій держави на зовнішні та внутрішні, коли вони тлумачились як дві самостійні та автономні сфери існування і розвитку публічної влади держави. Цілком очевидно, що насправді ці дві групи функцій держави, як доводить Р. Макуєв, не тільки не протистоять одна одній, а й виявляють істотну взаємозалежність [3]. Більше того, доволі часто реалізація тієї чи іншої зовнішньої функції пов'язана з активною державною політикою у внутрішній сфері. Однією з таких функцій є оборонна функція, адже її реалізація безпосередньо пов'язана з активною внутрішньою політикою держави. Зокрема у Законі України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [4] вказується, що основними засадами внутрішньої політики у сфері національної безпеки і оборони є: забезпечення життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у зовнішньополітичній, оборонній, соціально-економічній, енергетичній, продовольчій, екологічній та інформаційній сферах; зміцнення обороноздатності держави, посилення відповідальності органів державної влади всіх рівнів за неналежну підготовку і забезпечення безпеки держави; реформування Збройних Сил України та інших військових формувань

з метою забезпечення їх максимальної ефективності та здатності оперативно реагувати на потенційні загрози Україні, надання особливої уваги прикриттю повітряного і морського простору держави, всебічному забезпеченню Збройних Сил України; забезпечення поступового переходу до комплектування Збройних Сил України на контрактній основі, насамперед за спеціальностями, що визначають боєздатність підрозділів; забезпечення оснащення Збройних Сил України новітніми видами військової техніки та озброєнь, відновлення спроможності оборонно-промислового комплексу щодо впровадження новітніх технологій як на основі кооперації з державами-партнерами, так і впровадження власних замкнених циклів створення військової техніки та озброєнь; удосконалення системи демократичного цивільного контролю над Военною організацією держави та правоохоронними органами, забезпечення їх відповідності вимогам європейських інституцій; забезпечення реалізації гарантій соціального захисту військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу, працівників правоохоронних органів, інших прирівняних до них осіб та членів їхніх сімей; завершення формування і розвиток вітчизняного оборонно-промислового комплексу; впровадження практики державного замовлення на озброєння та військову техніку для Збройних Сил України, інших складових Военної організації держави. Тобто, попри свою внутрішню спрямованість, ця діяльність держави фактично становить частину загального процесу реалізації оборонної функції.

По-друге, зміст та специфіка реалізації оборонної функції держави актуалізують її тісний зв'язок з питаннями забезпечення державного суверенітету, які наразі є одними з найбільш гостро обговорюваних у сучасній юридичній науці (причому не тільки в галузі теорії держави і права, а й у конституційному праві). У зв'язку з чим набуває особливої ваги та актуальності розробка теоретичних моделей та концепцій, які б дозволили не тільки виявити й експлікувати зазначений зв'язок між оборонною функцією та забезпеченням державного суверенітету, а й розробити програмні засади гарантування державного суверенітету України в контексті забезпечення та реалізації оборонної функції. Звісно, ця

програма включає у себе й інші функції держави, але з-поміж них саме оборонній функції належить одне з провідних місць.

По-третє, не можна не відзначити того, що процеси глобалізації поряд із цілим рядом позитивних ефектів об'єктивували й нові загрози, що нині постають перед державами. Однією з них є триваюча у світі боротьба за ресурси, яка часто набуває форм очевидної або прихованої військової агресії. У цьому контексті особливої актуальності набуває питання ефективності реалізації державою оборонної функції, оскільки неспроможність держави діяти у цьому напрямі зрештою обертається втратою незалежності, суверенітету і державності як такої. З цього погляду, процес міжнародної інтеграції та співпраці заради миру не повинен тлумачитись як відмова від оборонної функції або її занепад. Навпаки — саме цілісність і комплексність забезпечення (в системі цих заходів праву належить пріоритетна роль) оборонної функції є запорукою національної безпеки, можливості держави проводити мирну політику, гарантувати себе від будь-яких агресивних дій інших держав на зовнішньополітичній арені.

Серед сучасних теоретико-методологічних підходів до аналізу оборонної функції держави переважна більшість дослідників схиляється до її тлумачення як основного засобу забезпечення воєнної безпеки держави, головними проявами якої є збройний захист цілісності і недоторканності території держави, виконання міжнародних зобов'язань, застосування у разі необхідності для розв'язання міжнародних конфліктів збройних сил [5]. На думку Л. Морозової, оборонна функція — це діяльність держави щодо підтримання достатнього рівня обороноздатності країни, який відповідає вимогам національної безпеки [6]. Відповідно до позиції, яку аргументує вітчизняна дослідниця О. Скакун, оборонна функція — це діяльність держави щодо захисту державного суверенітету від зовнішніх загроз військовими способами [7]. Водночас, узагальнюючи різні підходи сучасних вчених, можна стверджувати, що оборонна функція реалізується за різними напрямками, як то: а) зміцнення збройних сил; б) розробка оборонної стратегії держави та її практична реалізація; в) охорона державних

кордонів; г) застосування збройних сил у разі виникнення військових конфліктів, що загрожують суверенітету і територіальній цілісності держави. Щоправда, на думку таких фахівців, як В. Кулапов та О. Малько, доцільно виділяти ще й такі напрями реалізації оборонної функції, як: розвиток оборонної промисловості, ведення розвідки та контррозвідки, підготовка мобілізаційних резервів та розвиток системи цивільної оборони [8].

Навіть стислий аналіз наведених дефініцій переконливо засвідчує те, що оборонна функція держави виявляється тісно пов'язаною із забезпеченням державного суверенітету. Це підтверджується тим, що як мінімум два базові принципи державного суверенітету на пряму залежать від ефективності реалізації оборонної функції. Цими двома принципами є принцип територіальної цілісності держави та принцип непорушності кордонів [9]. Справді, зовнішні загрози, що наразі набувають нових форм та ознак, часто передбачають наявність у держави відповідних інститутів (насамперед — це збройні сили), які були б спроможні не лише гарантувати територіальну цілісність та безпеку від зовнішнього вторгнення, а й дати реальну відсіч зазначеним діям, якщо такі матимуть місце і становитимуть загрозу для державного суверенітету. До речі, подібний зв'язок оборонної функції з забезпеченням державного суверенітету дає підстави цілому ряду фахівців говорити про безпосередній зв'язок цієї функції з функцією гарантування національної безпеки. Це стало підставою для формування нового «розширеного» підходу до аналізу оборонної функції, який включає в себе аналіз ролі цієї функції у забезпеченні національної безпеки, а також запобігання загрозі тероризму (у будь-яких його формах), що можуть у той чи інший спосіб становити небезпеку територіальній цілісності України або непорушності її кордонів. Як доводять автори монографії «Національна безпека України», «незважаючи на позитивні зміни, що сталися у Європі останнім часом (зниження рівня військового протистояння, активізація процесу роззброєння тощо), захист суверенітету, незалежності й територіальної цілісності та недоторканості кордонів України залишається одним з найважливіших завдань національної безпеки України» [10].

Незаперечним підтвердженням поширення цього підходу можна вважати факт нормативного закріплення загрози військового характеру, які напрями пов'язані з оборонною функцією держави, у Законі України «Про основи національної безпеки України» [11]. Дійсно, як зазначено в законі, на сучасному етапі основними реальними та потенційними загрозами національній безпеці України, стабільності в суспільстві у воєнній сфері та сфері безпеки державного кордону України є: поширення зброї масового ураження і засобів її доставки; недостатня ефективність існуючих структур і механізмів забезпечення міжнародної безпеки та глобальної стабільності; нелегальна міграція; можливість втягування України в регіональні збройні конфлікти чи у протистояння з іншими державами; нарощування іншими державами поблизу кордонів України угруповань військ та озброєнь, які порушують співвідношення сил, що склалося; небезпечне зниження рівня забезпечення військовою та спеціальною технікою та озброєнням нового покоління Збройних Сил України, інших військових формувань, що загрожує зниженням їх боєздатності; повільність у здійсненні та недостатнє фінансове забезпечення програм реформування Воєнної організації та оборонно-промислового комплексу України; накопичення великої кількості застарілої та не потрібної для Збройних Сил України військової техніки, озброєння, вибухових речовин; незавершеність договірно-правового оформлення і недостатнє облаштування державного кордону України; незадовільний рівень соціального захисту військово-службовців, громадян, звільнених з військової служби, та членів їхніх сімей. Водночас основними напрямками державної політики з питань національної безпеки України у воєнній сфері та сфері безпеки державного кордону України зазначеним законом названо: прискорення реформування Збройних Сил України та інших військових формувань з метою забезпечення їх максимальної ефективності та здатності давати адекватну відповідь реальним та потенційним загрозам Україні; перехід до комплектування Збройних Сил України на контрактній основі; здійснення державних програм модернізації наявних, розроблення та впровадження новітніх зразків бойової техніки та озброєнь; посилення контролю

лю за станом озброєнь і захищеністю військових об'єктів; активізація робіт з утилізації зброї; впровадження системи демократичного цивільного контролю над Военною організацією та правоохоронними органами держави; забезпечення соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей; дотримання угод щодо тимчасового розташування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України; прискорення процесу делімітації та демаркації кордонів України; боротьба з організованими злочинними угрупованнями, в тому числі міжнародними, які намагаються діяти через державний кордон України, в пунктах пропуску та виключній (морській) економічній зоні України; поглиблення транскордонного співробітництва з сусідніми державами.

Щоправда, говорячи про «методологічне розширення» загального контексту державно-правових досліджень оборонної функції, на нашу думку, було б неправильно робити висновок про те, що наразі ця функція перетворюється на своєрідну «підфункцію» або «вторинну функцію» щодо функції забезпечення національної безпеки. Справа у тому, що попри свій тісний зв'язок, який є незаперечним та очевидним, кожна з цих функцій має не лише свою змістовну специфіку і характерні властивості, але й досить різні механізми реалізації, а також відмінні правові основи здійснення. Серед російських юристів на це звертає увагу Е. Утяшов [12]. Те саме справедливе й у разі дослідження співвідношення оборонної та правоохоронної функцій держави. Зокрема визначальною характеристикою оборонної функції є те, що як зовнішня функція держави вона нерозривно пов'язана з військовою сферою і реалізується виключно як система військових або військово-технічних заходів з метою гарантування цілісності держави та непорушності її кордонів від зовнішньої агресії. При цьому діяльність держави стосовно забезпечення обороноздатності збройних сил (наприклад, соціальне забезпечення військовослужбовців, модернізація озброєнь, оптимізація системи управління армією і флотом тощо) слід тлумачити не як відносно самостійні напрями діяльності або ж як інші функції держави (скажімо, як елемент реалізації соціальної функції), а як елементи чи складові загальної діяльності у

сфері оборони, або — як необхідні засоби та механізми підвищення ефективності оборонної функції.

Наразі правовою основою реалізації оборонної функції в Україні є Конституція, чинне законодавство, а також міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Зокрема в ст. 17 Конституції України чітко встановлюється: «Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу. Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України». Водночас, як зазначено в Законі України «Про оборону України» [13], оборона України — це система політичних, економічних, соціальних, воєнних, наукових, науково-технічних, інформаційних, правових, організаційних, інших заходів держави щодо підготовки до збройного захисту та її захист у разі збройної агресії або збройного конфлікту. Тобто обороноздатність держави, як її здатність до захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту, складається з матеріальних і духовних елементів та є сукупністю воєнного, економічного, соціального та морально-політичного потенціалу у сфері оборони та належних умов для його реалізації.

Як зазначено у ст. 2 Закону, оборона України базується на готовності та здатності органів державної влади, усіх ланок воєнної організації України, органів місцевого самоврядування, єдиної системи цивільного захисту, національної економіки до переведення, за необхідності, з мирного на воєнний стан та відсічі збройній агресії, ліквідації збройного конфлікту, а також готовності населення і території держави до оборони. Для організації оборони держави Президент України за поданням Кабінету Міністрів України затверджує військово-адміністративний поділ території України. З метою запобігання збройній агресії та збройному конфлікту, забезпечення національних інтересів і реалізації власної воєнної політики Україна, дотримуючись норм відповідальної і заснованої на співробітництві поведінки в галузі безпеки, бере участь у міжнародних системах безпеки та міжнародному співробітництві у сфері

оборони на підставі міжнародних договорів України та в порядку і на умовах, визначених законодавством України. Визначаючи способи забезпечення власної безпеки у процесі підготовки держави до оборони та під час воєнних дій, Україна додержується принципів і норм міжнародного права, враховує законні інтереси безпеки інших держав. Фінансування потреб національної оборони держави здійснюється виключно за рахунок і в межах коштів, визначених у законі про Державний бюджет України на відповідний рік.

У разі збройної агресії проти України або загрози нападу на Україну Президент України приймає рішення про загальну або часткову мобілізацію, введення воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях, застосування Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, подає його Верховній Раді України на схвалення чи затвердження, а також вносить до Верховної Ради України подання про оголошення стану війни. Органи державної влади та органи військового управління, не чекаючи оголошення стану війни, вживають заходів для відсічі агресії. На підставі відповідного рішення Президента України Збройні Сили України разом з іншими військовими формуваннями розпочинають воєнні дії. З моменту оголошення стану війни чи фактичного початку воєнних дій настає воєнний час, який закінчується у день і час припинення стану війни.

Таким чином, одним із визначальних суб'єктів, що реалізують зазначену функцію Української держави, є Збройні Сили України [14]. Правовою основою їх діяльності є Конституція України, Закон України «Про Збройні Сили України» [15], Закон України «Про оборону України», статuti Збройних Сил України, інші закони України, акти Президента України, Кабінету Міністрів України, міжнародні договори України, що регулюють відносини в оборонній сфері. Відповідно до Закону України «Про Збройні Сили України», Збройні Сили України — це військове формування, на яке покладаються оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності. Збройні Сили України забезпечують стримування збройної агре-

сії проти України та відсіч їй, охорону повітряного простору держави та підводного простору у межах територіального моря України у випадках, визначених законом, беруть участь в заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом. При цьому відповідно до ст. 1¹ Закону, з'єднання, військові частини і підрозділи, у тому числі чергові сили Збройних Сил України в мирний час мають право застосовувати і використовувати зброю та бойову техніку для: відбиття ударів засобів повітряного та підводного нападу по важливих державних та воєнних об'єктах, безпосереднє прикриття яких здійснюється черговими силами; припинення порушення державного кордону України повітряними суднами збройних формувань інших держав, які не виконують команд (сигналів), що подаються черговими літаками-перехоплювачами (вертольотами), або застосовують зброю; припинення протиправних дій повітряних суден у повітряному просторі України, якщо вони використовуються з метою здійснення терористичного акту; примушення до посадки захоплених (вкрадених) повітряних суден; забезпечення виконання покладених на Збройні Сили України завдань щодо відсічі можливої збройної агресії проти України, забезпечення недоторканності повітряного простору та підводного простору в межах територіального моря України; самозахисту в разі застосування зброї проти них або загрози такого застосування, а також у разі будь-яких дій, що можуть призвести до нанесення значних матеріальних збитків об'єктам, які прикриваються ними, за місцем дислокації чи в районі виконання завдань; надання допомоги кораблям (катерам) Морської охорони Державної прикордонної служби України у разі застосування зброї проти них або загрози такого застосування, а також під час безперервного переслідування, що розпочалося у територіальному морі України, іноземного судна у відкритому морі для примушення його зупинитися тощо.

Разом із тим, важливою складовою успішної реалізації оборонної функції є розробка і затвердження Воєнної доктрини України, яка постає як система керівних поглядів на причини виникнення, сутність і характер сучасних воєнних

конфліктів, принципи і шляхи запобігання їм, підготовку держави до можливого воєнного конфлікту, а також на застосування воєнної сили для захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, інших життєво важливих національних інтересів. Наразі на основі рішення Ради національної безпеки і оборони України від 08.06.2012 р. «Про нову редакцію Воєнної доктрини України» було внесено зміни до Воєнної доктрини України, затвердженої Указом Президента України від 15.06.2004 р. № 648 (зі змінами, внесеними Указами від 15.07.2004 р. № 800, від 21.04.2005 р. № 702 та від 08.07.2009 р. № 518), і викладено її у новій редакції. Важливими положеннями, що знайшли у ній своє відображення, є фіксація того, що Воєнна доктрина України має оборонний характер. Це означає, що Україна не вважає жодну державу (коаліцію держав) своїм воєнним противником, але визнаватиме потенційним воєнним противником державу (коаліцію держав), дії або наміри якої матимуть ознаки загрози застосування воєнної сили проти України. Сучасній воєнно-політичній обстановці притаманні суперечності воєнно-політичних відносин, спричинені розбіжностями національних інтересів, цілей, позицій держав стосовно шляхів і способів вирішення глобальних, регіональних та внутрішніх проблемних питань. Водночас, як зазначено у цій доктрині, Україна розглядає як воєнно-політичні ризики або виклики, що підвищують рівень загрози застосування воєнної сили проти України, такі наміри чи дії держав, коаліцій держав: висування територіальних претензій; заклики або спроби щодо перегляду наявних державних кордонів; нарощення угруповань військ та озброєнь поблизу кордонів України, створення нових, розширення і модернізація наявних військових баз та об'єктів; створення або закупівля нових, а також модернізація наявних систем озброєння і військової техніки, у першу чергу, наступального характеру, що призводить до порушення балансу сил; активізація розвідувальної діяльності спеціальних служб іноземних держав, а також іноземних організацій проти України; проведення інформаційно-психологічних заходів щодо дестабілізації соціально-політичної обста-

новки, міжетнічних та міжконфесійних відносин в Україні або її окремих регіонах і місцях компактного проживання національних меншин; застосування політичних і економічних санкцій проти України; застосування воєнної сили в регіоні або за участю держав регіону; підтримка сепаратизму; виправдання застосування воєнної сили як засобу вирішення міждержавних спорів; послаблення законодавчих обмежень щодо застосування воєнної сили за межами власної території; порушення державами міжнародних угод, договорів про нерозповсюдження зброї масового знищення, засобів її доставки, здійснення контролю над озброєннями, обмеження і скорочення озброєнь або вихід з них (припинення участі в них); стимулювання ескалації воєнних конфліктів у регіоні.

Таким чином, узагальнюючи отримані результати, можемо сформулювати такі висновки. По-перше, попри свій тісний зв'язок з іншими функціями сучасної держави (зокрема з функцією гарантування національної безпеки), оборонна функція, як основоположна зовнішня функція держави, має свою специфіку і полягає у цілеспрямованій діяльності держави щодо гарантування військової безпеки, цілісності території держави та непорушності її кордонів шляхом засобів військового характеру. По-друге, дії держави щодо забезпечення обороноздатності Збройних Сил є необхідними елементами реалізації функції оборони і входять до системи засобів підвищення ефективності оборонної функції. По-третє, оскільки воєнно-політична обстановка у сучасному світі є динамічною і розвивається під впливом тенденцій формування системи багатопольярних відносин, установа нового балансу сил та інтересів, посилення суперечностей між провідними центрами сили щодо поділу сфер впливу, зростання взаємної залежності провідних держав в умовах глобалізації, загострення боротьби за природні ресурси, особливої ваги набувають питання забезпечення обороноздатності держави, що не лише підносить значущість ефективності реалізації оборонної функції, а й робить її однією з надійних гарантій державного суверенітету в цілому.

ПРИМІТКИ

1. Утяшов Э. К. О некоторых подходах к исследованию теорий функций государства / Э. К. Утяшов // Вопросы теории государства и права : межвуз. сб. науч. трудов. — Саратов : СГАП, 2001. — Вып. 3. — С. 195—196.
2. Гольцер В. В. Функция обороны страны / В. В. Гольцер // Российское правоведение: Трибуна молодого ученого : сб. ст. — Томск : Изд-во ТГУ, 2009. — Вып. 9. — С. 5—6.
3. Макуев Р. Х. Теория государства и права: учебник / Р. Х. Макуев. — М. : НОРМА, ИНФРА-М, 2010. — С. 106.
4. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2010. — № 40. — Ст. 527.
5. Загальна теорія держави і права / за ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. — Х. : Право, 2009. — С. 101.
6. Морозова Л. А. Теория государства и права : учебник / Л. А. Морозова. — М. : ЭКСМО, 2005. — С. 115.
7. Скакун О. Ф. Теория государства и права : учебник / О. Ф. Скакун. — Х. : Консум ; Ун-т внутренних дел, 2000. — С. 53.
8. Кулапов В. Л. Теория государства и права : учебник / В. Л. Кулапов, А. В. Малько. — М. : НОРМА, 2008. — С. 69.
9. Державний суверенітет: теоретико-правові проблеми : монографія / за ред. Ю. П. Битяка, І. В. Яковюка. — Х. : Право, 2010. — С. 167—168.
10. Данільян О. Г. Національна безпека України: структура та напрямки реалізації / О. Г. Данільян, О. П. Дзьобань, М. І. Панов. — Х. : Фоліо, 2002. — С. 81.
11. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 39. — Ст. 351.
12. Утяшов Э. К. Функция обороны от нападения извне как основная внешняя функция российского государства / Э. К. Утяшов // Вопросы теории государства и права. Новые идеи и подходы : межвуз. сб. науч. трудов. — 2000. — Вып. 2 (11). — С. 128—135.
13. Про оборону України : Закон України від 06.12.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 9. — Ст. 106.
14. Конституція України : наук.-практ. ком. / ред. кол. В. Я. Тацій, Ю. П. Битяк, Ю. М. Грошевий [та ін.]. — Х. : Право, 2003. — С. 90.
15. Про Збройні Сили України : Закон України від 06.12.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 9. — Ст. 108.

Вольнец Виталий. Правовые аспекты реализации оборонной функции современного государства.

В статье исследуется оборонная функция как одна из базисных в системе внешних функций современного государства. Автор анализирует специфику реализации этой функции, исследует гарантии международного сотрудничества в военной сфере, определяет перспективы развития системы правового регулирования в части обеспечения эффективной реализации оборонной функции и поддержания государственного суверенитета.

Ключевые слова: функции государства, государственный суверенитет, оборонная функция, Конституция Украины, национальное законодательство, международное военное сотрудничество.

Volynets Vitaliy. Legal aspects of the modern state defensive function implementation.

The article investigates the defense function as one of the basic functions in the system of external functions of modern state. The author analyzes the specific implementation of this function, explores safeguards of international cooperation in the military sphere, determines trends of the development of legal regulation in terms of ensuring effective implementation of the defense function and maintenance of state sovereignty.

Key words: state functions, state sovereignty, function of defense, Constitution of Ukraine, national legislation, international military cooperation.